Ing. Tomáš Šipka

Revue Fotografie
za redigování Václava Jírů
1957-1970

Slezská univerzita
Filozoficko-přírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie

Opava, 2008

Ing. Tomáš Šipka

Revue Fotografie
za redigování Václava Jírů
1957-1970

Bakalářská práce

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: Mgr.,MgA. Tomáš Pospěch
Oponent: Mgr. Ing. Evžen Sobek

Slezská univerzita
Filozoficko-přírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie

Opava, 2008

Poděkování

Děkuji za vedení práce a kvalitní připomínky MgA. Tomáši Pospěchovi a Daniele Mrázkové za cenné informace.

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně za použití literatury a pramenů, uvedených v seznamu použité literatury.

Souhlasím, aby tato práce byla zveřejněna zařazením do knihovny FPF SU v Opavě, Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na internetové stránky ITF.

V Praze, dne 16. května 2008

Tomáš Šipka

© 2008 Tomáš Šipka, Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

Obsah

I. Úvod ... 5
II. Revue Fotografie v kontextu doby ... 6
II.a Československo v období vzniku revue Fotografie ... 6
II.b Václav Jírů - zakladatel časopisu ... 9
III. O časopisu ... 13
III.a První čísla revue Fotografie v letech 1957 – 1959 ... 13
III.b Revue Fotografie - léta šedesátá ... 19
III.c Cenzura ... 24
IV. Vliv revue Fotografie na sovětskou fotografickou scénu ... 25
V. Konec redigování revue Fotografie Václavem Jírů ... 26
VI. Závěr ... 28
Stručný životopis Václava Jírů ... 30
Knihy V.J.: ... 31
Knihy o V.J.: ... 31
Výstavy V.J. samostatné **:** ... 31
Účast V.J. na společných výstavách : ... 31
Revue Fotografie – přehledy ... 33
a/ Název a podtitul ... 33
b/ Jazykové mutace ... 33
c/ Post šéfredaktora ... 33
Seznam obrázků v textu ... 34
Seznam literatury ... 35
Jmenný rejstřík ... 36

Příloha:

Titulní stránky čísel revue Fotografie s obsahy ročníků 1957 až 1970.

I. Úvod

Fotografická periodika hrála vždy velmi důležitou roli ve fotografickém hnutí, jehož byla součástí. Zároveň jsou více než zrcadlem estetiky doby, ve které vycházela. Revue Fotografie jsem si vybral za téma bakalářské práce, neboť byla kultovním časopisem generace fotografů šedesátých a sedmdesátých let. Z dlouhého období existence tohoto periodika v letech 1957 až 1994 jsem zvolil léta, kdy časopis redigoval jeho zakladatel Václav Jírů, což představuje celá šedesátá léta, bohatá na společenské dění. Mnou zvolené období končí rokem 1970, kdy byl Václav Jírů přinucen opustit pozici šéfredaktora a postupně i redakci časopisu. Zájemce o následné období revue Fotografie mohu odkázat na bakalářskou práci Ing. BcA. Jana Juránka – Revue Fotografie 1968-1991, Institut tvůrčí fotografie FPF SU, Opava 2007.

II.a Československo v období vzniku revue Fotografie

V březnu roku 1953 zemřel Josif Vissarionovič Stalin a vzápětí i Klement Gottwald. V Sovětském svazu začala éra Nikity Sergejeviče Chruščova. Byly odhaleny zločiny Lavrentije Pavloviče Beriji a na dvacátém sjezdu KSSS byl zveřejněn podíl J. V. Stalina na nezákonnostech, spáchaných v předválečných i poválečných letech. Otevřely se věznice, byli propouštěni političtí vězni. U nás se zatím příliš nemluvilo o tom, co se dělo v SSSR. V Československu se konaly poslední politické procesy a věznice zůstaly nadále uzavřeny pro jejich oběti. Události roku 1953 předznamenaly konec politiky padesátých let, i když v Československu docházelo ke změnám velmi váhavě a ve srovnání se Sovětským svazem se zpožděním.

Erich Einhorn: Upomínka na Spartakiádu, 1958

Výtvarnému umění, včetně fotografie, u nás oficiálně vládl socialistický realismus, o němž však nikdo přesně nevěděl, co znamená, co je žádáno, a co nikoliv. Tomáš Pospěch ve své práci, zabývající se socialistickým realismem ve fotografii, o tomto „dekadentním" stylu napsal: *„Názory, jak má vypadat výborný snímek socialistického realismu, byly během let neustále měněny, s výhradní dogmatičností hájeny, stejně jako opouštěny, stejně jako byla neustále diskutována a proměňována i podstata socialistického realismu. Přičemž teoretické požadavky značně překračovaly reálné schopnosti tvůrců. Nedařilo se jim zorientovat v teoretickém kvasu často zcela si protiřečících nebo obsahově prázdných tvrzení a reagovali na to nejsnazším možným způsobem: často až do vyprázdnění fotografovali doporučovaná*

témata, přičemž dokonalost a úspěšnost snímku byla spatřována přímo v zobrazovaném tématu. Důraz je u těchto fotografií kladen obecně na obsahovou stránku, téma, monumentálnost, snadnou srozumitelnost a optimismus. Zdůrazňování lidovosti fotografie a jejího prvořadého úkolu v propagaci a dokumentaci budování nového světa vedlo k tomu, že se v jejím hodnocení i kritice úzce navázalo na spíše konzervativní proudy předválečné amatérské fotografie. Typickým znakem děl socialistického realismu se tak stala nivelizace, s ní přicházející anonymita a striktní podřízenost oficiálnímu stylu. Je proto nutné zdůraznit, že z toho, co bylo ve své době oficiálně připouštěno k publikování v časopisech, denících nebo fotografickém tisku, je většina prací zcela průměrné nebo podprůměrné kvality.“ [1]

Bohužel se nepodařilo navázat ani na meziválečnou tradici avantgardní a sociální fotografie. Mnoho význačných autorů pracovalo v ústraní, bez ambic veřejně publikovat či vystavovat (Eugen Wiškovský, Vilém Reichmann, Emila Medková) nebo zcela rezignovali na volnou tvorbu (Josef Ehm, Miroslav Hák).

Leonid Efimovič Bergolcev: Ze stavby metra

Až v druhé polovině padesátých let se velmi zvolna začal otevírat prostor pro jinou, než striktně angažovanou budovatelskou tvorbu. Docházelo k tolerantnějšímu chápání umění. Ve fotografii se objevovala témata člověka nejen při práci, ale i při odpočinku a sportu. Byly

[1] **Pospěch, Tomáš : Fotografie v období dogmatického spánku. Socialistický realismus v české fotografii.** Listy o fotografii, ITF FPF SU v Opavě 1998, č. 2.

otiskovány i snímky krajiny. Tabu zůstaly jen akty a zátiší. Padesátá léta přesto zůstala dobou temna, dobou brnkající na nejnižší struny malého, zfanatizovaného člověka.

Ve čtyřicátých letech v Československu vycházelo osm časopisů, věnovaných fotografii. K nejvýznamnějším patřily Fotografický obzor, Fotografie a Zpravodaj fotografů. Na konci čtyřicátých let, po úředním zastavení vydávání časopisů Fotografie a Zpravodaj fotografů v roce 1948, zůstává v Čechách na trhu jediný časopis - měsíčník Československá fotografie, který se v letech 1950 až 1952 jmenoval Nová fotografie, s dobou korespondujícím podtitulem „Měsíčník pro ideovou a odbornou výchovu fotografických pracovníků".

Ján Šmok publikuje roku 1953 v Československé fotografii své články polemizující se schematickým výkladem socialistického realismu nazvané „Definice fotografického umění", „Umělecký obraz" a odvážně „Konec strašidel". Téhož roku v prosinci dochází na zasedání ÚV KSČ k oficiální kritice schematismu v umělecké tvorbě. Hned následujícího roku si František Doležal, jeden z hlavních ideologů umělecké tvorby, sype popel na hlavu za své vlastní dogmatické názory z knih „Socialistická fotografie" a „Thema v nové fotografii".

Erich Einhorn jako vedoucí fotografického oddělení Večerní Prahy začíná prosazovat „živou" fotografii. Roku 1956 vychází ve Státním nakladatelství krásné literatury, hudby a umění monografie Josefa Sudka s úvodní, až na drobné výhrady kladnou studií Lubomíra Linharta, která prakticky znamená umělcovu rehabilitaci. Lámání ledů předznamenávají i první čísla časopisu Československá fotografie roku 1957 kde „v *lednovém čísle tohoto časopisu byl po mnoha letech opět publikován fotografický akt, jehož autorem byl Josef Nový. Ludvík Souček v únorovém čísle zveřejnil článek, nazvaný Několik poznámek k perspektivám československé fotografie, který mimo jiné vyzývá k přehodnocení postojů vůči fotografické avantgardě a k opětovnému docenění děl Man Raye, Lászla Moholy-Nagye, El Lisického, Jaromíra Funkeho a Eugena Wiškovského*" [2].

Na konci téhož roku byla otevřena v Jungmannově ulici v Praze první evropská výstavní síň fotografie výstavou novinářské fotografie - výstavní síň Fotochema.

[2] **Birgus, Vladimír - Scheufler, Pavel : Fotografie v Českých zemích 1839-1999,** Grada Publishing, Praha 1999, str. 92.

II.b Václav Jírů - zakladatel časopisu

Václav Jírů svůj život prožil doslova s fotoaparátem v ruce. V šestnácti letech vstupuje do 1. československého klubu fotografů-amatérů v pražské Nekázance. *„Zhruba od roku 1928 je spjat s tiskem. V té době obrázkové časopisy začínají vycházet v masových nákladech a vedle živnostenských fotografů, pohotové rozšiřujících působnost i na reportáž, jsou lákavou příležitosti pro mladou generaci fotografů ze záliby. A tak se se snímky Václava Jírů setkáváme nejprve v pražském Světozoru a Pestrém týdnu, brzy však i v časopisech zahraničních - v London News, Picture Post, Zeit im Bild, Lilliput a dalších. Vyrůstá v hvězdu magazínové fotografie na stránkách obrázkových časopisů třicátých let. Snad ve fotografii ani neexistuje oblast, jejíž výzvu by v té době nepřijal: od fotografie sportovní přes divadelní portrét, krajinu, akt, sociální tematiku až po dramatickou reportáž. A zvlášť nad jeho snímky z napjatých okamžiků mobilizace v roce 1938 si vždy znovu uvědomujeme, jak velký byl vlastně reportérský talent.*“ [3] Spolu s Karlem Hájkem a Janem Lukasem tvoří zakládající generaci českých fotoreportérů.

Václav Jírů: Na císařské louce, 1934

.Zavrhuje staré techniky a vrhá se na moderní styl tehdy představovaný svitkovým filmem a průmyslově vyráběným bromostříbrným papírem. Rozsah témat, která ho oslovují

[3] **Mrázková, Daniela - Remeš, Vladimír : Cesty československé fotografie**, 1.vyd. , Svoboda, Praha 1989, s. 122-123, ISBN 80-204-0015-X.

je velmi široký a až postupem času se z nich vytvoří ucelené cykly, kterým se věnuje systematicky.

Je jedním z prvních českých fotografů, kteří se mezi světovými válkami vážně zabývají sociálním dokumentem. Ve třicátých letech minulého století se Václav Jírů začíná soustavně zabývat fenoménem chudoby v české společnosti, čímž se dost výrazně odlišuje od experimentálně pojaté tvorby české meziválečné fotografické avantgardy. K jeho typickým sociálním snímkům patří například „Bída“ (1933) nebo „Bílá hůl“ (1934).

Václav Jírů: Bída, 1933

Václav Jírů: Nástup, 1936

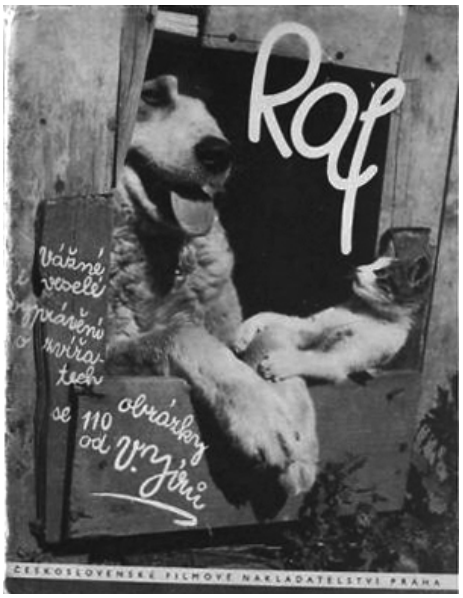
Předválečnou tvorbu Václava Jírů lze rozdělit do tří základních celků: již zmíněné sociální snímky, snímky z okruhu divadla a umění a fotografie z vojenského prostředí. Nelze však nezmínit i jeho reklamní práce nepostrádající invenci a výtvarnost.

Rukuje na vojnu ve vypjaté době druhé poloviny třicátých let a ani tam neodkládá fotoaparát. Plynule navazuje na svou sociální tvorbu a snímky z mobilizace patří k vrcholů jeho předválečné tvorby.

22. února 1940 Václava Jírů zatýká gestapo a vzápětí je odsouzen k smrti za účast v protiněmeckém odboji. V roce 1941 je rozsudek změněn na doživotní vězení. Zbytek války stráví ve vězeních a koncentračních táborech. Jsou to krutá léta bez kamery, která však ovlivnila jeho další životní postoje. V lágrech se setkává s mnoha lidskými osudy, přehodnocuje své hodnoty. Léta vězení ho změnila: má chuť nejen fotografovat, ale také organizovat a veřejně se angažovat.

První poválečné období je pro Václava Jírů charakteristické snímky budovatelskými, ale i krásami přírody či obrazy z cest a Prahy. Těžištěm jeho snímků však zůstává člověk.

Vydává knihu „Šesté jaro“ (1946) ve které se vypořádá s okupací a útrapami válečných let. Následuje roztomilá fotografická knížka pro děti o zvířatech nazvaná Raf (1947) a své oblíbené prázdninové destinaci věnuje knihu „Slunečné pobřeží Jugoslávie“ (1948). Jeho budoucí dráhu teoretika a zejména vychovatele fotoamatérské obce předznamenává titul jež vydává v roce 1949 pod názvem „Zrcadlo života“. Z této knihy čiší jeho hluboký vztah k fotografické tvorbě a zároveň pedagogické a osvětové ambice autora.

Václav Jírů: Raf, 1947

V poválečné euforii bohužel svou tvorbu zcela podřizuje idejím doby. Spojence nachází v radikálních levicových kruzích a je přiřazován k hlavním ideologům socialistického realismu. *„Velmi angažovanými fotografy byli Václav Jírů, Karel Hájek a několik dalších autorů, kteří dnes se socialistickým realismem nebývají spojováni.“*[4] píše Vladimír Birgus v kapitole „Dokumentární a reportážní fotografie 1948-57“ knihy „Česká fotografie 20. století“. O Václavu Jírů dále najdeme v téže knize: “*K velmi angažovaným fotografům patřil Václav Jírů, který se s měnící se dobou také proměňoval. Před válkou byl znám jako sociální, rovněž i magazínový fotograf, ale pak se jako fotograf a teoretik přidal k propagátorům socialistické fotografie*“.[5] Jeho tehdejší názory na fotografii konvenující s názory tehdejšího

[4] **Birgus, Vladimír - Mlčoch, Jan : Česká fotografie 20. století,** 1. vyd., Kant, Praha 2005, s. 75.

[5] Tamtéž, s. 81.

hlavního ideologa fotografie Františka Doležala, ”*nahrazují veškerý tvořivý přístup ve fotografii strnulou šablonou a vytvářejí jednostranné dogma*“[6].

Václav Jírů: Válka, 1934

Václav Jírů: Mír, 1934

Václav Jírů vydává v roce 1954 publikaci nazvanou „O základních otázkách tvůrčí práce ve fotografii“. Jedná se v podstatě o učebnici fotografie, určenou pro amatérskou veřejnost i laiky, pracující s fotografií jako mediem. Kniha obsahuje mnoho ukázek dokumentujících text. Václav Jírů se v této knize opatrně snaží o myšlenkový návrat k estetice předválečné sociální fotografie, která na rozdíl od směru určovaného socialistickým realismem měla svou výtvarnou hodnotu. Svá tvrzení však formuluje velmi opatrně a dává si pozor, aby se nedostal do rozporu s oficiální propagandou. *“Je třeba, aby fotografové výtvarníci nemuseli neustále překonávat obtíže vyplývající z nepochopení rozdílu mezi diletantským, nezáměrným snímkařením nebo suše řemeslnickou fotografií a záměrnou, uměleckou tvůrčí prací pokrokově smýšlejícího fotografa výtvarníka, který správně chápe dnešní velké úkoly všech umělců.”* [7]

V tomto alibistickém stylu Václav Jírů balancuje celá padesátá a šedesátá léta. Přesto se ani jemu nevyhnuly problémy při úsilí o chápání fotografie jako umění, především jako nástroje výchovy.

---

[6] **Pospěch, Tomáš : Šmokovy teoretické názory v kontextu české teorie fotografie 50. let. (sborník),** Pražský dům fotografie, Kant, Praha 2000, s. 27.

[7] **Jírů, Václav : O základních otázkách tvůrčí práce ve fotografii,** 1. vyd., Orbis, Praha 1954, s. 10.

V roce 1957 vychází z iniciativy Václava Jírů pod hlavičkou Tiskové, ediční propagační služby ministerstva místního hospodářství „Odborný sborník profesionální fotografie“, který se stal prvním číslem nového čtvrtletníku.

III. O časopisu

III.a První čísla revue Fotografie v letech 1957 – 1959

Koncem roku 1956 Václav Jírů začíná redakčně připravovat sborník, nazvaný Fotografie. Vychází v březnu 1957 pod křídly Tiskové, ediční a propagační služby Ministerstva místního hospodářství, ve spolupráci se složkou družstevních fotografů a nese podtitul „Odborný sborník profesionální fotografie“. Podle informace v editorialu je určen pracovníkům v profesionální i jiné zakázkové fotografii, kterým se touto formou snaží nahradit nedostatek odborné literatury. Václav Jírů dále píše *„... fotografové z povolání, jsou autory převážné většiny jakkoliv zveřejňovaných fotografií, jimiž hovoří k veřejnosti a ovlivňují tak její vkus a mnohdy i názory, je nepochybně třeba věnovat mimořádný zájem této složce a jejím pracovníkům, tj. profesionálním pracovníkům*.“ [8]

Z textu úvodníku vyplývá, jakými argumenty asi Václav Jírů zapůsobil na zodpovědná místa na Ministerstvu místního hospodářství a zřejmě nejen tam. Situace kolem oficiální estetiky fotografií ve spojení s propagovaným socialistickým realismem byla na konci padesátých let již tak nepřehledná, že nikdo, včetně hlavních estetiků režimu, neměl jasno, co je vhodné a co není vhodné k otištění. Názory se rychle měnily podle toho, jaký vítr zafoukal z Moskvy a ten s pádem kultu osobnosti přestal mít jednoznačný směr. Václav Jírů nabídl vytvoření platformy pro výchovu a orientaci fotografů a pracovníků přicházejících do styku s fotografií, od novinářů lokálních periodik, přes redaktory v hojně rozšířených závodních časopisech, až po nástěnkáře.

Václav Jírů se stává zodpovědným redaktorem a do redakční rady přibírá fotografa a vedoucího fotografického oddělení Večerní Prahy Ericha Einhorna a teoretika fotografie Lubomíra Linharta. V redakční radě jsou uvedena kromě toho dnes již nic neříkající jména Františka Kocuma, Viktora Kopáčka, Daniela Vrzáka.

---

[8] **Fotografie 57 - Odborný sborník profesionální fotografie**, TEPS, Praha 1957, s. 2.

Kromě editorialu píše Václav Jírů i úvodní článek, nesoucí název „Vážné zamyšlení nad otázkami naší, zejména profesionální fotografie“[9], kde rozebírá body nastíněně v úvodníku. Následuje článek Lubomíra Linharta, nazvaný „V pevné jednotě fotografické tvorby“[10], napsaný v souladu se zadáním. Tyto dva články jsou jakousi obhajobou existence sborníku pro oficiální místa a působí dost neprůstřelně. Oba autoři v tom uměli chodit, používali stranický žargon a věděli, co se od nich žádá.

Erich Einhorn: Montér na Petřínské rozhledně

Václav Jírů: Praha moderní

Následuje série článků o fotografickém portrétu, kde zajímavým je článek Ludvíka Barana „Podobizna ve fotografii“[11] s ilustračními fotografiemi, na nichž je Josef Sudek zachycen Josefem Ehmem, Josefem Proškem a Erichem Einhornem.

Další část publikace je věnována článkům o reklamní a módní fotografii. Z těchto stojí za zmínku snad je příspěvek Jindřicha Broka „Fotografujeme sklo“[12], s vynikajícími ilustracemi jeho práce. Zcela mimo kontext jsou zde tři dvojstrany s fotografiemi zvířat, hmyzu a květin od Václava Jírů a Karla Hájka.

Sborník je černobílý, až na jeden dvojlist s odpudivou reklamní fotografií na ručníky, zdařilou fotografií periferie od Václava Jírů, formálním portrétem lyžařky a nic neříkající krajiny, ilustrující tvůrčí možnosti barevné fotografie. Kultivovaně působí fotografie na

[9] **Fotografie 57 - Odborný sborník profesionální fotografie**, TEPS, Praha 1957, s. 3.

[10] Tamtéž, s. 5.

[11] Tamtéž, s. 8.

[12] Tamtéž, s. 56.

vnitřních obálkách od Václava Jírů a Viléma Heckela a to i díky poměrně kvalitnímu černobílému tisku na lesklém papíru. Za pozornost stojí i dokumentární fotografie ze stavby Slapské přehrady od Jana Tachezy[13] a montéra na Petřínské rozhledně od Ericha Einhorna[14]. Obě představují kvalitní dokumentární práci a zároveň nevybočující z estetiky socialistického realismu. Obecně je možno říci o prvním čísle budoucí revue Fotografie, že Václav Jírů splnil to, co slíbil.

Eva Fuková: Růže

Druhé číslo revue označené „Fotografie 58“ vychází v březnu 1958 a má podtitul „Odborná revue profesionální fotografie“. Došlo tedy k posunu od sborníku k revue, z čehož lze vyvodit, že Václav Jírů dostal možnost pokračovat v nastoupené linii. Editorial je tentokrát bezezbytku věnován citování pozitivních ohlasů na předchozí číslo a Václav Jírů si to nezakrytě užívá. Kromě nadšených ohlasů z domácích medií cituje též ohlasy ze Sovětského svazu a dovolí si i doslovnou citaci šéfredaktora mnichovského „Photo-Magazinu“, Dr. Otto Croye, který o *Fotografii 57* píše doslova jako o publikaci „*welche einen sehr guten Eindruck macht*...“[15]. V zápětí to však vyváží citací z dopisu pracovníka Vědecko-výzkumného ústavu fysiky při Leningradské universitě A.A.Šultina, který mimo jiné doufá „ *že vydávání sborníku bude pravidelné, protože projednávání problémů fotografie a zveřejnování vynikajícíc fotografií dokonalým hlubotiskem přispěje k dalšímu obohacení kultury lidstva*“[16]. I v dalších ohlasech oceňována kvalita hlubotisku, což s ohledem na dobu a

[13] **Fotografie 57 - Odborný sborník profesionální fotografie**, TEPS, Praha 1957, s. 37.

[14] Tamtéž s. 36.

[15] **Fotografie 58 – Odborná revue profesionální fotografie**, TEPS, Praha březen 1958, s. 2.

[16] Tamtéž, s. 2.

místo vzniku může být pravda, zvláště pak u lesklých obálek, které jsou vytištěny velmi kvalitně. Druhé číslo revue působí již uvolněnějším dojmem, o čemž svědčí i dívčí portrét Milana Škarýda v tonalitě high-key. Reprodukce bohužel působí matně a nevýrazně. Za pozornost stojí článek Jiřího Jeníčka „Dr. Drahomír Josef Růžička - klasik české fotografie“[17], v němž je vyzdvižen Růžičkův přinos pro českou fotografii a oceněn realistický pohled jeho snímků ilustrovaný celostránkovou reprodukcí snímku New Yorské ulice. Velká část čísla je věnována makro fotografii a je s podivem, že obdobné články skoro ve stejném duchu vycházejí pravidelně i v dnešní době v mnoha fotografických periodikách. Poprvé se objevuje obrazová rubrika nazvaná „Výběr“, která prakticky nedozná změny za celou dobu působení Václava Jírů. Vždy se bude jednat směsici fotografií rozličných žánrů velmi kolísavé kvality od amatérských i profesionálních autorů. V tomto „Výběru“ najdeme portrét, zátiší, krajinu, abstrakci, makro. Vedle pěkných zátiší Evy Fukové jsou zde komunální portréty Milana Škarýda. Václav Jírů neopomene v tomto, ani ve všech následujících číslech na vlastní prezentaci. Celkově, až na pár výjimek v tomto čísle, nenajdeme mnoho sociálně realistických fotografií, ale až na zmíněné příklady není úroveň fotografií nijak vysoká.

Jan Lukas: Osamělý chodec, 1958

Třetí číslo sborníku vychází v srpnu 1958. Na titulní straně je pro změnu docela pěkný snímek Kavkazského masivu v Heckelovském duchu. V krátkém úvodníku Václav Jírů anoncuje, že každé číslo sborníku bude zčásti věnováno určitému žánru, nebude se však jednat o monotematická čísla. Třetí číslo je z větší části věnováno cestovatelské a prázdninové fotografii. Zajímavá je úvaha Jiřího Jeníčka o neostrosti ve fotografii, kde varuje před

[17] **Fotografie 58 – Odborná revue profesionální fotografie**, TEPS, Praha březen 1958, s. 13.

manýrismem a kýčem, ale opodstatněnou neostrost nezavrhuje. Pro ilustraci předkládá kromě jiného i známý snímek Jana Lukase „Osamělý chodec“[18].

V tomto čísle najdeme poprvé fotografie Clifforda Seidlinga, jehož portréty svou vysokou úrovní vybočují z průměru otištěných fotografií. Závěrem čísla redakce vyzývá čtenáře, aby sami navrhli témata, která je zajímají. Je patrno, že Václav Jírů zatím nemá vyhraněnou představu o podobě sborníku a je připraven se podřídit většinovému vkusu.

Clifford Seidling: Konfigurace

Celkově čtvrté číslo sborníku a první roku 1959 vychází poprvé též v ruské jazykové mutaci, kterou má v redakci na starosti Tamara Ševčenko. Do redakční rady vstupuje mnohostranný Karol Kállay. Hned v otevíracím článku Václav Jírů otevírá téma sbližování národů pomocí fotografie, v souladu s internacionální ideou socialismu. Je proto až s podivem, že o nejdůležitější fotografické výstavě na toto téma, kterou byla Steichenova „The Family of Man“, otevřené již roku 1955, není až na jedinou fotografii s přefotografovaným výstavním panelem s fotografiemi sebemenší zmínka. Zdá se až nemožné, že Václav Jírů, sociálně orientovaný fotograf, zcela přešel tuto událost celosvětového významu. Důvodem mohl být krátký časový odstup od otevření výstavy v roce 1955 a její význam nemusel být všeobecně doceňován. Obrazově i tematicky se opět jedná o směs různé kvality. Poprvé jsou však uveřejněny dva celostránkové akty od německých autorů Humberta Arago a Gerharta Vettera,[19] které způsobily značný rozruch hlavně v ruské

[18] **Fotografie 58 – Odborná revue profesionální fotografie**, TEPS, Praha srpen 1958, s. 39.

[19] **Fotografie 59 – Odborná revue profesionální fotografie**, TEPS, Praha březen 1959, s. 56 - 57.

mutaci časopisu. V časopise se objevuje poprvé i reklama, a to na vnitřní straně zadní obálky - časový spínač Tesla 518000. Tento trend se v dalších číslech postupně rozšiřuje i na druhou a čtvrtou stránku obálky. Inu, už tehdy byla reklama příjemným zdrojem příjmu časopisů.

V červencovém čísle roku 1959 se mění logo na titulní obálce. Místo patkových kapitálek je použito rozmáchlého ručně psaného loga, dříve používaného pouze uvnitř časopisu. Václav Jírů se zmiňuje o „velmi krásném ohlasu“, jež vyvolalo první číslo v ruské mutaci v SSSR a omlouvá se za to, že zatím nestačili odpovědět na všechny ohlasy došlé do redakce. Za pozornost stojí zajímavý článek Viléma Heckela z jeho expedice na Elbrus[20], doplněný skvělými fotografiemi. Začíná též tradice rozhovorů s šéfredaktory spřátelených zahraničních časopisů s fotografickou tematikou. V tomto čísle revue Fotografie je to interview s E. Martinezem z švýcarské Camery[21].

V říjnovém čísle roku 1959 se grafik Antonín Schneiberger z neznámých důvodů vrací k titulnímu logu v kapitálkách, tentokrát však tlustých a až příliš robustních, aby je poté v posledním čísle roku opustil a vrátil se k osvědčenému ručně psanému logu. V podtitulu je slovo profesionální nahrazeno slovem umělecké, tudíž nový oficiální podtitul zní „Odborná revue umělecké fotografie“. Ustaluje se rozvržení jednotlivých článků čísla. Po editorialu vždy následuje povinný aktuálně ideově zaměřený většinou z pera Václava Jírů, následovaný jedním či dvěma články, zabývajícími se teorií fotografie či estetikou fotografie. Pevné místo mají dále články, věnované cestovatelské fotografii a fotografii přírody. Zde jsou kvalitními přispěvateli Jiří Havel a Vilém Heckel. Je též založena rubrika, nazvaná „Umělci o fotografickém umění“. Pravidelným přispěvatelem je rovněž Rudolf Skopec se svými články z historie fotografie. Pevnou součástí sborníku je i nevyvážená obrazová příloha nazvaná „Výběr“, kde se vedle sebe ocitají snímky kvalitní od renomovaných autorů a snímky banální a amatérské. Pravidelně se zde objevuje akt. V tomto čísle jsou to akty Josefa Ehma a Miroslava Háka. Ne vždy se však podaří najít kvalitní snímek aktu. Rubrika „Výběr“ působí celkově samoúčelně a nabízí se srovnání s dnešním časopisem Photolife. Na poslední stránky umístila redakce rubriku krátkých zpráviček ze světa nazvanou „Vážně i lehkovážně“ působící velmi klipově, až bulvárně.

V posledním čísle roku 1959 vydaném v prosinci je otištěn článek Ludvíka Veselého „Akt ve fotografii“, kde autor obhajuje téma uměleckého aktu slovy “*Akt, snímek nahého lidského těla, patří zákonitě a logicky do široké škály socialistické fotografie. Není třeba se ho*

[20] **Fotografie 59 – Odborná revue profesionální fotografie**, TEPS, Praha březen 1959, s. 20.

[21] Tamtéž s. 50.

bát. Naopak, může sehrát velkou a významnou roli výchovnou"[22]. Článek je doplněn fotografiemi aktu od Viléma Boháče, Josefa Ehma, Clifforda Seidlinga a dalších autorů. Část čísla je věnována tématu výtvarné fotografie a sportu kde je otištěn známý vítězný snímek Stanislava Tereby z World Press Photo „Fotbal v dešti"[23].

Milan Borovička: Na staveništi

Josef Koudelka: Otcové

III.b Revue Fotografie - léta šedesátá

Od počátku šedesátých let má revue Fotografie vedle tradiční Československé fotografie své pevné místo na trhu a velký počet čtenářů, omezený pouze množstvím 20 000 výtisků limitovaných státem regulovaným přídělem papíru. Papír byl pro každý časopis klíčovým předpokladem. V době plánovaného hospodářství byl rozdělován centrálně mezi jednotlivá periodika, takže náklad časopisu nebyl ovlivněn ani tak zájmem čtenářů, jako množstvím suroviny pro jeho výrobu. Tímto limitem netrpěla pouze revue Fotografie, ale všechny tiskoviny, s výjimkou Rudého Práva.

Kromě ruské mutace, vycházející od roku 1959, začíná v roce 1966 vycházet i anglická mutace, vyvážená přes Artii, která se udrží se až do konce roku 1970.

---

[22] **Fotografie 59 – Odborná revue umělecké fotografie**, TEPS, Praha prosinec 1959, s. 46.

[23] Tamtéž, s. 18.

Revue Fotografie stála počátkem šedesátých let dvacet korun, což bylo na tehdejší dobu poměrně dost peněz. Uvážíme-li, že průměrná měsíční mzda se tehdy pohybovala okolo tisíce korun, je to tolik, jako bychom dnes vydali za fotografický čtvrtletník čtyři sta korun. Takový časopis by dnes asi rychle zkrachoval nebo by musel být masivně dotován. Doba však byla jiná a lidé byli ochotni zaplatit nemalé peníze za časopis, který je alespoň na chvíli odvedl od každodenní šedi . Cena se následně zvedla až roku 1969 na dvacet pět korun.

Revue Fotografie se tiskne do poloviny roku 1959 v nakladatelství Naše vojsko. Poslední dvě čísla roku 1959 tiskne Grafická unie n.p. a poté od roku 1960 již stále tiskárna Polygrafia n.p. Po celou dobu jsou používány techniky hlubotisku a knihtisku velmi slušné úrovně.

Redakce revue Fotografie se přesouvá roku 1959 z původní adresy Na Příkopě č. 6 do Hybernské č.10 a koncem roku 1960 na Smíchov do ulice Viktora Huga č. 4. Tam vydrží až do roku 1964, kdy se stěhuje na Vinohradskou třídu č. 46. Od roku 1968 redakce působí na adrese Dlouhá třída č. 12. Poměrně časté stěhování redakce se ale nijak zřetelně neodráží na úrovni publikace.

V průběhu šedesátých let se ještě několikrát pozmění podtitul časopisu. Od roku 1959 používaný podtitul „Odborná revue umělecké fotografie“ se od třetího čísla roku 1961 mění na „Odborná revue výtvarné fotografie“. Od prvního čísla roku 1963 nahrazen podtitulem „Odborná revue výtvarné a užité fotografie“, aby se roku 1965 opět vrátil k předchozímu označení „Odborná revue výtvarné fotografie“, který poté časopis ponese po celou dobu svého trvání. Hra se slovíčky v podtitulu byla čistě formální záležitostí, která se nijak neprojevovala na jeho obsahu.

Václav Jírů se obklopil skupinou stálých autorů, kteří mu pravidelně přispívali do revue Fotografie. Doplňoval je o širokou škálu spřízněných žurnalistů z jiných deníků či časopisů . Václav Jírů též navazuje kontakty s redakcemi významných evropských fotografických periodik.

Pravidelně se objevují rozsáhlé teoretické úvahy od Václava Zykmunda, Luďka Peška, Karla Dvořáka a dalších kmenových dopisovatelů i články z historie fotografie od Rudolfa Skopce. Angažované úvodníky píše většinou sám Václav Jírů, který ví, že za správným úvodníkem mohou následovat více či méně odlehčené články a fotografie. Prostor k publikování a diskusi postupně dostávají Erich Einhorn, Jiří Macků, Martin Martinček, Vilém Reichmann, Jiří Havel, Petr Tausk, začínající Daniela Mrázková, Jiří Šerých, Lubomír Linhart, Ján Šmok a další.

Po Oldřichu Hlavsovi a Antonínu Schneibergovi se po celá šedesátá léta o grafickou úpravu velmi vkusně stará malíř a grafik Jiří Schmidt (1921-1992). Schneibergovo typické rozmáchlé ručně psané logo se stane sjednocujícím prvkem všech obálek časopisu. Na obálkách je většinou použita fotografie, která je někdy navíc zasazena do grafického rámce. Výběr fotografii kolísá od banálních snímků fauny a flory (61/2, 66/2) či fádních dívčích portrétu (60/4,61/1,70/3) až ke zdařilým obálkám s abstraktními motivy (60/1), akty (69/4, 62/2) nebo výtvarnými portréty (62/2, 64/1, 66/1, 70/1) a konstruktivistickými snímky (63/4). Ve druhé polovině šedesátých let roste počet obálek s dívčími portréty a akty s použitím tehdy oblíbených speciálních technik (65/3,67/3,68/3,70/2) a portrétů ve stylu módní fotografie (66/3, 66/4, 68/2). Za zmínku stojí obálka druhého čísla roku 1962. Decentní poloakt baletky od Marie Šechtlové vzbudil v roce 1962 veliké pobouření ze strany tiskových orgánů v SSSR, kde akty, natož na titulní stránce, byly nepřípustné. Václav Jírů pak musel jít na „kobereček“ a celou kauzu vyžehlit. Další akt si poté dovolil dát na titulní stranu až v reformním období na podzim roku 1967.

Marie Šechtlová: Baletka, 1962

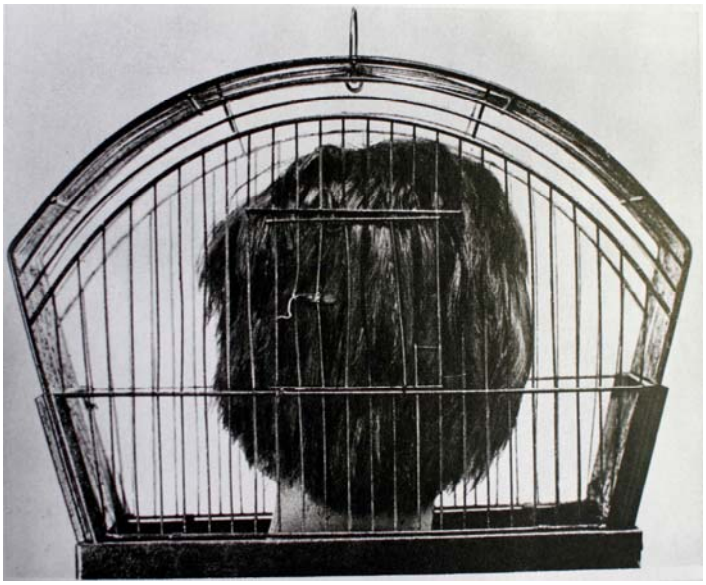
Pavel Štecha: Nevěsta

Václav Jírů po celé své působení v revue Fotografie dával velký prostor amatérským a začínajícím fotografům. Rád totiž s autory „pracoval“ a vychovával je. K jeho oblíbeným aktivitám patřilo dělat před otištěním výřezy z fotografií dle vlastního uvážení. Tato aktivita by mu u renomovaných fotografů asi jen tak neprošla. Jeho fascinace výřezy došla až tak

daleko, že dle vyjádření Daniely Mrázkové, se v této souvislosti velmi nelichotivě vyjádřil i o samotném Cartier-Bressonovi, odpůrci výřezů.

Na druhé straně byl tento prostor tvůrčí platformou, na které vyrostlo mnoho známých jmen - Marie Šechtlová, Milan Borovička, Miroslav Stibor, Dagmar Hochová a další. Prostor pro své rané fotografie zde našli též Josef Koudelka, Petr Velkoborský i Vladimír Birgus, který jako student v redakci strávil tři týdny coby praktikant.

Václav Jírů samozřejmě nemohl stavět pouze na amatérech a začínajících fotografech. Proto měl stálý tým spřízněných fotografů, kteří s redakcí dlouhodobě spolupracovali. K těmto patřili zejména Clifford Seidling, Martin Martinček, Vilém Heckel, Jiří Havel, Václav Chochola, Josef Ehm, Erich Einhorn, Jindřich Brok, Emila Medková, Vilém Reichmann a další.

Ivo Přeček: Vězení

Škoda, že Václav Jírů dával malý nebo žádný prostor tehdy ještě žijícím předválečným klasikům československé fotografie. Příslušníci avantgardy nepatřili k jeho vyvoleným, Václav Jírů měl rád fotografii všedního dne. Výjimkou bylo prosincové číslo roku 1967, kde byly jako ilustrace ke článku Jiřího Macků „Čs.fotografie mezi světovými válkami“[24] otištěny fotografie Jaromíra Funka, Aloise Zycha, Františka Drtikola. Občas se objevila ilustrační fotografie Jaroslava Rösslera. O něco větší prostor byl poskytován Miroslavu Hákovi. Několikrát se objevují pouze jednotlivé fotografie Ivo Přečka, Pavla Diase, Tarase Kuščinského, Karla Ludwiga .

[24] **Fotografie 67 – Odborná revue výtvarné fotografie**, Orbis, Praha prosinec 1967, s. 8.

Za redakce Václav Jírů byla zcela pomíjena tvorba Josefa Sudka. S výjimkou prosincového čísla roku 1964, kdy Josef Sudek dostal titul zasloužilého umělce a výročí Sudkových sedmdesátých narozenin v prvním čísle roku 1966, není Sudkově tvorbě dán žádný prostor. Sudek si z toho ale asi velkou hlavu nedělal. Důvodem byly zřejmě názorové rozpory na fotografii. Stejnou měrou je limitován prostor pro významné světové fotografy. Informace o skutečně významném dění v zahraničí se objevují sporadicky a bez odpovídajícího rozsahu. Mezi několik výjimek patří krátký medailon Roberta Franka s ukázkami z knihy „Les Americans“[25], (62/4), článek Ludvíka Součka o agentuře Magnum[26] (65/1) a velmi zajímavý článek Václava Zykmunda „Mluvil jsem s Man Rayem“[27], popisující autorovu návštěvu u Man Raye v Paříži (3/67). Zato s železnou pravidelnosti najdeme v každém čísle články o inspiraci, formalismu, umění, kýči, abstrakci, manýru a dalších abstraktních pojmech, se kterými se autoři lépe či spíše hůře potýkali.

Obrazem doby jsou pak články, snažící se o vymanění z kleští socialistického realismu, mezi něž patří článek Miloslava Kubeše „Akt a socialistický realismus“[28] (63/1), ve kterém obhajuje umělecký akt a hledá jeho místo v socialismu. Brojí proti předsudkům a upozorňuje na tenkou hranici mezi uměním, kýčem a pornografií. Příjemným oživením jsou na konci šedesátých let příspěvky Jána Šmoka „O absolventech FAMU“[29], ve kterých představuje své studenty z katedry fotografie (69/2) nebo nepřekonatelný článek v čísle 70/3, nazvaný „Mezi porotou a autory“[30]. V něm líčí hodnocení fotografií při fotografických soutěžích. Stejně zábavné jsou i krátké příspěvky Ivana Soeldnera nazvané „Jak fotografovat hezké slečny“[31](66/2) a „Jak fotografovat akt (striptýz)”[32] (69/2), kde popisuje své osobní zážitky s tématem.

Přínosné a osvěžující jsou i články začínající Daniely Mrázkové, ať už je to její rozhovor s Emilou Medkovou[33](63/1), rozhovor s prvními absolventy fotografie na FAMU [34](69/2) či rozhovor s modelkou aktu Miroslava Stibora[35] (69/3).

---

[25] **Fotografie 62 – Odborná revue výtvarné fotografie**, Orbis, Praha prosinec 1962, s. 36.

[26] **Fotografie 65 – Odborná revue výtvarné fotografie**, Orbis, Praha březen 1965, s. 20.

[27] **Fotografie 67 – Odborná revue výtvarné fotografie**, Orbis, Praha září 1967, s. 46.

[28] **Fotografie 63 – Odborná revue výtvarné a užité fotografie**, Orbis, Praha březen 1963, s. 24.

[29] **Fotografie 69 – Odborná revue výtvarné fotografie**, Orbis, Praha červen 1969, s. 10.

[30] **Fotografie 70 – Odborná revue výtvarné fotografie**, Orbis, Praha prosinec 1970, s. 48.

[31] **Fotografie 66 – Odborná revue výtvarné fotografie**, Orbis, Praha červen 1966, s. 72.

[32] **Fotografie 69 – Odborná revue výtvarné fotografie**, Orbis, Praha červen 1969, s. 70.

[33] **Fotografie 63 – Odborná revue výtvarné a užité fotografie**, Orbis, Praha březen 1963, s. 38.

Reakcí na srpnové události roku 1968 bylo pouze otištění portrétů prezidenta státu Ludvíka Svobody a čtyř fotografií od Jiřího Všetečky. Jinak revue Fotografie tuto tragickou událost nijak zvláště nereflektovala a setrvávala ve své vyčkávací pozici.

Jiří Všetečka: bez názvu, 1968

III.c Cenzura

Revue Fotografie, jako všechny ostatní vydávané tiskoviny, podléhala dohledu ústředního ředitele ČTK a tiskového odboru ÚV KSČ. Český úřad pro tisk a informace (ČÚTI) registroval periodika na území ČSR, rozebíral a hodnotil jejich činnost. Jeho sdělení o „závadě ve sdělovacích prostředcích" však nebyla cenzurou v pravém slova smyslu. Úřad jimi reagoval na informace, které již byly zveřejněny, a žádal „vysvětlení". Po zrušení tohoto typu cenzury v roce 1969 vše uhlídala autocenzura redaktorů, kteří, jak se tehdy říkalo, „museli myslet až za roh". O to tvrdší postih dopadal na ty, kteří to nedokázali. Stávalo se, že hotové články byly na poslední chvíli měněny z obavy, aby se někdo nahoře nerozhněval.

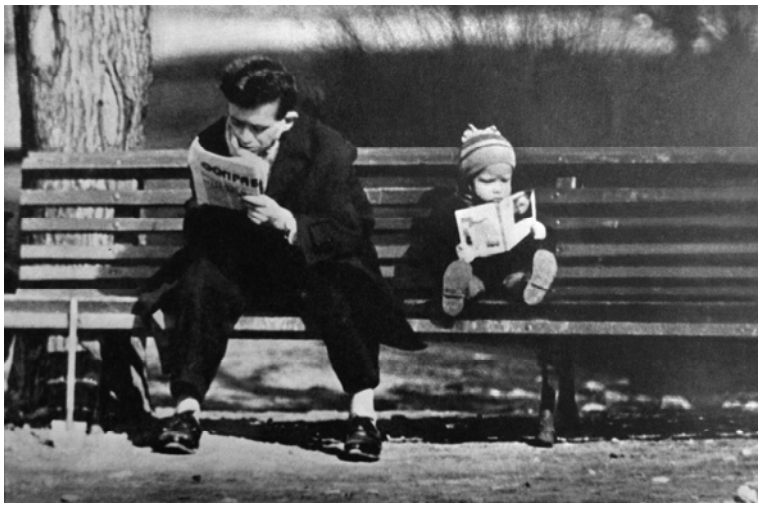
[34] **Fotografie 69 – Odborná revue výtvarné fotografie**, Orbis, Praha červen 1969, s. 12.

[35] **Fotografie 69 – Odborná revue výtvarné fotografie**, Orbis, Praha září 1969, s. 68.

IV. Vliv revue Fotografie na sovětskou fotografickou scénu

Přes existující limit na papír začíná vycházet od roku 1959 revue Fotografie v ruské mutaci v nákladu 35 tisíc výtisků. V té době nebyly ruské mutace českých časopisů běžné, ale Václav Jírů dokázal díky svým kontaktům přesvědčit mateřské nakladatelství Orbis. Vývozcem byla Artia, která přes Meždunarodnuju knigu začala distribuovat revue Fotografie v Sovětském svazu. Václav Jírů najímá do redakce na plný úvazek Tamaru Ševčenko, která se stará o překlady do ruštiny.

V Sovětském svazu v té době vycházel pouze jediný fotografický časopis - Sovjetskoje foto, který byl čistou propagandou a výkladní skříní sovětského člověka. Nezávislí sovětští fotografové však fotografovali i témata, která se nehodila do výkladní skříně - akty, život na vsi. Časopis Sovjetskoje foto s nimi nijak nekomunikoval. Revue Fotografie proto ihned od začátku zapůsobila rozruch v mrtvých sovětských vodách. Ruští čtenáři začali do Prahy posílat své fotografie a záplavu dopisů. Na každý dopis se muselo odpovídat a to nikoliv předtištěným textem. Redakci přibylo mnoho práce, ale úspěch ruské mutace posiloval pozici Václava Jírů a prestiž časopisu.

Aleksandras Macijauskas: Otec a syn

Šedesátá léta byla zvláštním obdobím v celém světě. Začalo se mluvit a psát o fotografii jako o mezinárodním dorozumívacím prostředku, který nepotřebuje překlad. Ve světě běžela Steichenova výstava „The Family of Man“. Vycházelo mnoho článků o porozumění, sounáležitosti a humanismu spojeném s fotografií a revue Fotografie tyto tendence částečně reflektovala.

Pobaltské sovětské republiky, jako Litva a Lotyšsko, se vždy považovaly spíše za součást Evropy. Z těchto pobaltských republik chodilo i přes ruskou cenzuru nejvíce ohlasů a korespondence. Pro ruské, pobaltské a gruzínské fotografy se revue Fotografie stává důležitým zdrojem informací, poučení a publikační platformou. Čtenáři navazovali doslova intimní vztahy s redakci - posílali fotografie k posouzeni, svěřovali se však i se soukromým životem. Ze čtenářských fotografií se vybíralo a byly pravidelně otiskovány. Docházelo k míšení profesionálních fotografii s amatérskými, což bylo v souladu se záměrem Václava Jírů. Tím, že se vycházelo vstříc čtenářům, byla úroveň otištěných fotografií velmi kolísavá. Na druhé straně však mnoho čtenářů zvláště z pobaltských zemí na revui Fotografie doslova vyrostlo - Aleksandras Macijauskas, Atanas Sutkus. Své válečné snímky zde otiskuje i Dmitrij Baltermanc [36](63/1), jehož některé snímky nebyly v souladu se sovětskou propagandou. Na ruskou mutaci vzpomíná na stránkách Czech Press Phota i ruský fotograf a člen poroty z roku 2000 Vladimír Vjatkin slovy: „*Jako fotograf jsem se vyučil na českém časopisu revue Fotografie. To byla moje Bible*“[37]. Nikolaj Rajchmanov, ruský fotograf a člen poroty z roku 2004, vzpomíná na revui Fotografie slovy takto: „ *Byl to pro nás Západ! Jak těžké bylo získat předplatné! Seznam předplatitelů archivoval sám Úřad státní bezpečnosti*.“[38]. Potřebovali povzbudit, potřebovali platformu pro svou tvorbu. Docházelo logicky k ideologickým kolizím, Pobalťané byli vždy trnem v oku Moskvě. Docházelo k třenicím s časopisem Sovjetskoje foto. Revue Fotografie otiskovala fotografie, jež by v Moskvě nebylo možno publikovat - umazaný člověk, akty. Zvláště akty, které revue otiskuje od začátku šedesátých let, jsou trnem v oku sovětské straně. Po srpnu 1968 zesílila ze strany SSSR cenzura, fotografie a dopisy přestaly v takové míře docházet do redakce.

Ruská mutace sehrála významnou roli pro toto teritorium srovnatelnou s významem časopisu Life v celosvětovém měřítku. Z tohoto teritoria dnes nenajdete fotografa, který by neznal revue Fotografie.

V. Konec redigování revue Fotografie Václavem Jírů

Po příchodu okupačních armád v srpnu 1968 odchází do emigrace v Belgii Jiří Jírů - synovec Václava Jírů. Jiří Jírů jako fotograf spolupracoval kromě revue Fotografie

[36] **Fotografie 63 – Odborná revue výtvarné a užité fotografie**, Orbis, Praha březen 1963, s. 8.

[37] Dostupné na http://czechpressphoto.cz/cz.php?st=nazoryJury2000

[38] Dostupné na http://czechpressphoto.cz/cz.php?st=nazoryJury2004

s redakcemi časopisů Květy a Svět v obrazech. Za opuštění republiky je jako většina emigrantů odsouzen v nepřítomnosti na dva roky odnětí svobody. Za tento čin, jak bývalo v té době zvykem, jsou perzekvováni i blízcí a má to tedy své důsledky i pro Václava Jírů. K tomuto „škraloupu“ přidává Václav Jírů další odmítnutím připojení svého podpisu k souhlasu se vstupem vojsk Varšavské smlouvy, čímž si podepisuje nad sebou ortel. Na konci roku 1970 je odvolán z funkce šéfredaktora. V tiráži je již uváděn pouze jako člen redakce. V tiráži prvního čísla ročníku 1971 je Václav Jírů i nadále zmiňován, ale odpovědným vedoucím je označen jeho dosavadní kolega a stranický kádr Josef Novák. Tato situace trvá až do podzimu, kdy od posledního čísla roku 1971 je Václav Jírů uváděn pouze jako odpovědný za lay-out a výtvarné řešení. Přesto je mu dále umožněno podílet se na každém čísle alespoň krátkým článkem na neutrální téma.

Václav Jírů: Nový program

Od druhého čísla roku 1972 je jako šéfredaktorka uváděna dosavadní zástupkyně šéfredaktora Daniela Mrázková, která mu nabízí setrvání ve funkci grafika s možností čas od času publikovat. Tento stav se mění od roku 1975, kdy nastupuje na místo grafika profesionál Jiří Šalamoun a Václav Jírů redakci definitivně opouští. Odchází v podstatě do penze. V roce 1972 je Václav Jírů zvolen předsedou Svazu českých fotografů, pod jehož záštitou se věnuje pořádání výstav, z nichž za zmínku stojí „Ženy s kamerou“ (1972), tendenční „Válka a mír“ (1974) a velká společná česko–slovenská výstava z roku 1976 nazvaná „Srdcem a rozumem“. Zbytek svého života tráví v ústraní. Velmi sporadicky publikuje. Na samém sklonku svého života se ještě podílí na organizování výstavy ke svým sedmdesátinám, jejíž vernisáže se však již nedožil.

VI. Závěr

Během doby, kdy redakci vedl Václav Jírů, nedochází dle mého názoru k žádnému výraznému posunu v obsahu časopisu, až na mírné odpolitizování počátkem a změnu estetiky fotografie koncem šedesátých let. Přesto byl vliv revue Fotografie a jejího zakladatele Václava Jírů na československou fotografickou a zvláště amatérskou scénu určující.

Petr Sirotek: Portrét, 1969

Po Václavu Jírů, nepočítáme-li formální vedení redakce politickým kádrem v osobě Josefa Nováka, přebírá štafetu dlouholetá členka redakce Daniela Mrázková, která osobu svého předchůdce ve své populární knize z roku 1989 Cesty československé fotografie charakterizuje takto: „*Začínal jako amatér v Českém klubu fotografů amatérů v Praze, vyrůstá v hvězdu magazínové fotografie na stránkách obrázkových časopisů třicátých let, jako zakladatel a redaktor fotografického čtvrtletníku Fotografie orientuje tímto směrem československou amatérskou tvorbu až do počátku sedmdesátých let; objevuje plejádu nových fotografických talentů, prostřednictvím časopisu umožňuje sovětské fotografii vstup na mezinárodní fórum a končí jako ctěný a vážený arbitr ve věcech fotografie, autor četných obrazových knih a hlava českého fotografického zájmového hnutí.*“ [39]

[39] **Mrázková, Daniela - Remeš, Vladimír : Cesty československé fotografie**, 1.vyd., Svoboda, Praha 1989, s. 122-123, ISBN 80-204-0015-X.

Daniela Mrázková je více než důstojnou nástupkyní a za šest let redigování dostává časopis na kvalitativní vrchol jeho existence. Opouští zaběhlé postupy a obklopí se řadou nových kvalitních přispěvatelů, jakými jsou Anna Fárová, Jaroslav Anděl, Vladimír Birgus, Antonín Dufek, Petr Tausk, Josef Chuchma a další. S pomocí Jiřího Šalamouna mění grafickou tvář periodika a přes utužující se normalizaci odvážně mění i obsahovou část časopisu. Po odchodu Daniely Mrázkové v roce 1978 si Revue Fotografie až do revoluce roku 1989 udržuje relativně kvalitní úroveň. Na postu šéfredaktora se postupně vystřídají Jiří Heger, Josef Mašín, Vít Suchý a Petra Frankeová. Ve změněných tržních podmínkách však rychle dochází útlumu ústícímu roku 1990 v krizi po které ještě čas přežívá, aby roku 1994, po 38 ročnících, nyní již soukromý časopis se „značkou“ Revue Fotografie definitivně zanikl.

Laco Kobza: poslední portrét Václava Jírů, 1980

Stručný životopis Václava Jírů

Narozen 31. 7. 1910 Doubravany, okres Jičín – zemřel 28. 6. 1980 Praha.

1924 - 1928 studium na střední škole v Praze.

1926 se stal členem 1. čs. klubu fotografů-amatérů v Nekázance. Publikuje od roku 1927.

Od roku 1934 pracuje jako fotograf pro pražská divadla a stává se externím zaměstnancem divadla Vlasty Buriana.

22. 2. 1940 zatčen gestapem pro účast na hnutí odporu. Původní rozsudek smrti roku 1941 je mu změněn na doživotní vězení. Držen ve věznicích a koncentračních táborech až do května 1945.

Od roku 1945 členem SČSN, od r.1948 členem SČSVU a od r.1950 členem Sdružení výtvarníků Purkyně.

V letech 1951-57 působí jako předseda redakční rady měsíčníků ČsF (1950-52 Nová fotografie)

1954-57 je ředitelem Tiskové, ediční a propagační služby (TFPS).

1957-59 je předsedou Pracovní komise pro fotografii při MŠK.

1957 zakládá revui Fotografie 57 - ročenka; po dvou číslech roku 1958 vychází od roku 1959 pravidelně jako čtvrtletník. Časopis rediguje do roku 1970, ve kterém po nepodepsání souhlasu s příchodem vojsk je odvolán z pozice šéfredaktora; do roku 1973 zůstává pracovat v redakci ve funkci odpovědné za lay-out. V letech 1974 - 1975 zůstává pouze spolupracovníkem redakce. Po neshodách s Danielou Mrázkovou i tuto aktivitu opouští, aby se po jejím odchodu ke spolupráci nakrátko vrátil v roce 1978.

V letech Í972-80 byl opakovaně zvolen předsedou SČF.

Knihy V.J.:

Jírů, Václav : Šesté jaro, *Václav Petr, Praha 1946.*

Jírů, Václav : Raf, *Československé filmové nakladatelství, Praha 1947.*

Jírů, Václav : Slunečné pobřeží Jugoslávie, *Československé filmové nakladatelství, Praha 1948.*

Jírů, Václav : Zrcadlo života, *Sfinx, Praha 1949.*

Jírů, Václav : O základních otázkách tvůrčí práce ve fotografii, ,*Praha, Orbis, 1954.*

Jírů,Václav - Vyskočil, Kamil : Moskva – Leningrad – Kijev, *Osveta, Martin 1958.*

Jírů,Václav : Nature in Camera, *Artia, Praha 1960.*

Jírů, Václav : Praha a Pražané, *TEPS, Praha 1960.*

Jírů, Václav : Praha – město fotogenické, *Orbis, Praha 1968.*

Knihy o V.J.:

Zykmund, Václav : Václav Jírů, *Odeon, Praha 1971, (Umělecká fotografie; sv. 33)* .

Jírů, Václav : Fotografie 1928-1980, *Galerie hl. m. Prahy, Praha 1980, Katalog výstavy.*

Výstavy V.J. samostatné **:**

Wystawa fotografiki V. J. , *Varšava 1955.*

Fotografie V. J. , *Praha, Plzeň, Cheb, České Budějovice, Teplice, Trutnov, Uherské Hradiště ad. 1956-63.*

Praha a Pražané, *Varšava, Praha 1959.*

La strada reale*, Itálie 1969-70.*

Staroměstské náměstí ve fotografii V. J. , *Praha a Berlín 1973.*

Souborná výstava celoživotního díla k 70. narozeninám V.J. , *Praha 1980.*

Účast V.J. na společných výstavách :

Jubilejní výstava k 20. výročí ČKFA, *Praha 1933.*

XX. výstava Českého klubu fotografů amatérů, *Praha 1933.*

Mezinárodni výstava fotografií, *Praha 1936.*

Členská výstava SČSVU - Purkyně*, Praha 1949,1951, 1953 a 1954.*

Pracovní výstava členů ÚSČVU, *Praha 1952.*

Členská výstava SČSVU, *Maďarsko, Bulharsko, Egypt ad. 1953.*

Celostátní výstava barevné fotografie, *Praha, Karlovy Vary 1956.*

Československá výtvarná fotografie, *Moskva. Leningrad, Kyjev, Riga 1956.*

Praha dnes, Moskva 1957.

Expo 58, *Brusel 1958.*

Mezinárodní výstava výtvarné fotografie*, Nantes 1958.*

1. celostátní výstava uměleckých fotografů, *Praha a Bratislava 1958.*

1. mezinárodni výstava umělecké fotografie, *Praha a Bratislava 1958-59.*

Výstava fotografické sekce SČSVU, *Praha, Brno a Ostrava 1959.*

Naši fotografové v SSSR, *Brno 1959.*

Pohled na východ, *Rakousko 1960.*

Mistrovské fotografie z ČSR, *Videň 1960.*

Praha - Moskva, *1960.*

Československá. výtvarná fotografie, *Sevastopol, Kyjev, Volograd 1962- 63.*

Fotosalón československé fotografie – SČSVU, *Praha 1965.*

Wystawa fotografiki Czechoslowackiej republiki, *Varšava 1965.*

Československá fotografie mezi dvěma světovými válkami, *Brno 1963.*

Výstava československé a sovětské fotografie (u příležitosti 10. výročí RF), *Praha 1966.*

Fotografie uměleckých děl, *Praha 1967.*

Die Farbfotografie in der ČSSR, *Berlín 1968.*

Fotografické cykly a seriály, *Praha 1969.*

Expo 70, *Osaka 1970.*

Lyrické proudy v československé fotografii*, Brno 1973.*

Putovní výstava Ministerstva kultury ČSR, *1975 a 1978.*

Revue Fotografie – přehledy

a/ Název a podtitul

Přehled názvů a podtitulů časopisu Fotografie obecně označovaného jako Revue Fotografie:

Titul časopisu FOTOGRAFIE je neměnný do roku 1975, kdy přebírá z podtitulu označení revue a mění se na REVUE FOTOGRAFIE. V roce 1978 se vrací k původnímu krátkému titulu FOTOGRAFIE, aby se roku 1987 opět změnil na REVUE FOTOGRAFIE.

První číslo roku 1957 má podtitul - ***odborný sborník profesionální fotografie***.
Ročník 58 a polovina ročníku 59 mají podtitul - ***odborná revue profesionální fotografie***.
Od třetího čísla roku 1959 se podtitul mění na - ***odborná revue umělecké fotografie.***
Od třetího čísla roku 1961 se podtitul mění na - ***odborná revue výtvarné fotografie.***
Od prvního čísla roku 1963 podtitul zni - ***odborná revue výtvarné a užité fotografie.***
Od roku 1965 se podtitul ustálil na označení - ***odborná revue výtvarné fotografie***.

b/ Jazykové mutace

Kromě českého jazyka vycházela revue Fotografie v následujících jazykových mutacích:

Od roku 1959 až do roku 1990 vychází revue Fotografie v ruské jazykové mutaci.
V letech 1966 až 1970 vychází revue Fotografie v anglické mutaci.

c/ Post šéfredaktora

Přehled změn na postu šéfredaktora:

1957 až 1970 – Václav Jírů
1971 až 1972 – Josef Novák (odpovědný redaktor)
1972 až 1977 – Daniela Mrázková
1978 až 1980 – Jiří Heger
1980 až 1981 – Josef Mašín
1982 až 1985 – Vít Suchý
1986 až 1990 – Petra Frankeová
1990 až 1991 - Otakar Gembala
1993 až 1994 – Pavel Pechatý (nakladatel)

Seznam obrázků v textu

s. 6 Einhorn, Erich: Upomínka na Spartakiádu, 1958.

s. 7 Bergolcev, Leonid, Efimovič: Ze stavby metra.

s. 9 Jírů, Václav: Na císařské louce, 1934.

s. 10 Jírů, Václav: Bída, 1933.

s. 10 Jírů, Václav: Nástup, 1936.

s. 11 Jírů, Václav: Raf, 1947.

s. 12 Jírů, Václav: Válka, 1934.

s. 12 Jírů, Václav: Mír, 1934.

s. 14 Einhorn, Erich: Montér na Petřínské rozhledně.

s. 14 Jírů, Václav: Praha moderní.

s. 15 Fuková, Eva: Růže.

s. 16 Lukas, Jan: Osamělý chodec, 1958.

s. 17 Seidling, Clifford: Konfigurace.

s. 19 Koudelka, Josef: Otcové.

s. 19 Borovička, Milan: Na staveništi.

s. 21 Štecha, Pavel: Nevěsta.

s. 21 Šechtlová, Marie: Baletka, 1962.

s. 22 Přeček, Ivo: Vězení.

s. 24 Všetečka, Jiří: bez názvu.

s. 25 Macijauskas, Aleksandras: Otec a syn.

s. 27 Jírů, Václav: Nový program.

s. 28 Sirotek, Petr: Portrét, 1969.

s. 29 Kobza, Laco: poslední portrét Václava Jírů, 1980.

Seznam literatury

Birgus, Vladimír - Mlčoch, Jan : Česká fotografie 20.století, 1.vyd. , Kant, Praha 2005, ISBN 80-86217-2.

Birgus, Vladimír - Scheufler, Pavel : Fotografie v českých zemích 1839-1999, Grada Publishing, Praha 1999, ISBN 80-7169-902-0.

kolektiv autorů: Encyklopedie českých a slovenských fotografů, ASCO, Praha 1993, ISBN 80-7046-018-0.

Mrázková, Daniela - Remeš, Vladimír : Cesty Československé fotografie, 1.vyd. , Svoboda, Praha 1989, ISBN 80-204-0015-X.

Pospěch, Tomáš : Fotografie v období dogmatického spánku. Socialistický realismus v české fotografii. Listy o fotografii, ITF FPF SU v Opavě 1998.

Pospěch, Tomáš : Šmokovy teoretické názory v kontextu české teorie fotografie 50. let. (sborník), Pražský dům fotografie, Kant, Praha 2000, ISBN 80-86217-26-4.

Jírů, Václav : Zrcadlo života, *Sfinx, Praha 1949.*

Zykmund, Václav : Václav Jírů, *Odeon, Praha 1971, (Umělecká fotografie; sv. 33),* ISBN 01-505-71-09/18.

Juránek, Jan : Revue Fotografie 1968-1991, Bakalářská diplomová práce, ITF FPF SU v Opavě, 2007.

Václav Jírů, Fotografie 1928-1980, *Galerie hl. m. Prahy, Praha 1980, Katalog výstavy.*

Fotografie,, ročníky 1957 až 1972.

Jmenný rejstřík

Anděl, Jaroslav, 29
Arago, Humbert, 17
Baltermanc, Dmitrij, 26
Baran, Ludvík, 14
Berija, Lavrentij Pavlovič, 6
Birgus, Vladimír, 11, 22, 29
Boháč, Vilém, 19
Borovička, Milan, 22
Brok, Jindřich, 14, 22
Cartier-Bresson, Henri, 22
Croy, Otto, 15
Dias, Pavel, 22
Doležal, František, 8, 12
Drtikol, František, 22
Dufek, Antonín, 29
Dvořák, Karel, 20
Ehm, Josef, 7, 14, 18, 19, 22
Einhorn, Erich, 8, 13, 14, 15, 20, 22
Fárová, Anna, 29
Frank, Robert, 23
Frankeová, Petra, 29, 33
Fuková, Eva, 16
Funke, Jaromír, 8, 22
Gembala, Otakar, 33
Gottwald, Klement, 6
Hájek, Karel, 9, 11, 14
Hák, Miroslav, 7, 18, 22
Havel, Jiří, 18, 20, 22
Heckel, Vilém, 15, 18, 22
Heger, Jiří, 29, 33
Hlavsa, Oldřich, 21
Hochová, Dagmar, 22
Chochola, Václav, 22
Chruščov, Nikita Sergejevič, 6
Chuchma, Josef, 29
Jeníček, Jiří, 16
Jírů, Jiří, 26
Jírů, Václav, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 30, 33
Juránek, Jan, 5
Kállay, Karol, 17
Kocum, František, 13
Kopáček, Viktor, 13
Koudelka, Josef, 22
Kubeš, Miloslav, 23
Kuščinskij, Taras, 22
Linhart, Lubomír, 8, 13, 14, 20
Lisickij, El, 8
Ludwig, Karel, 22
Lukas, Jan, 9, 17
Macijauskas, Aleksandras, 26
Macků, Jiří, 20; Jiřího, 22
Man Ray, 8, 23
Martinček, Martin, 20, 22
Martinez, E., 18
Mašín, Josef, 29, 33
Medková, Emila, 7, 22, 23
Moholy-Nagy, Lászlo, 8
Mrázková, Daniela, 3, 20, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 33
Novák, Josef, 27, 33
Nový, Josef, 8
Pešek, Luděk, 20
Pospěch, Tomáš, 3, 6
Prošek, Josef, 14
Přeček, Ivo, 22
Rajchmanov, Nikolaj, 26
Reichmann, Vilém, 7, 20, 22

Rössler, Jaroslav, 22
Růžička, Drahomír Josef, 16
Seidling, Clifford, 17, 19, 22
Schmidt, Jiří, 21
Schneiberger, Antonín, 18, 21
Skopec, Rudolf, 18, 20
Soeldner, Ivan, 23
Souček, Ludvík, 8, 23
Stalin, Josif Vissarionovič, 6
Steichen, Eduard, 17, 25
Stibor, Miroslav, 22, 23
Sudek, Josef, 8, 14, 23
Suchý, Vít, 29, 33
Sutkus, Atanas, 26
Svoboda, Ludvík, 24
Šalamoun, Jiří, 27, 29
Šechtlová, Marie, 21, 22
Šerých, Jiří, 20
Ševčenko, Tamara, 17, 25
Škarýd, Milan, 16
Šmok, Ján, 8, 20, 23
Tachezy, Jan, 15
Tausk, Petr, 20, 29
Tereba, Stanislav, 19
Velkoborský, Petr, 22
Veselý, Ludvík, 18
Vetter, Gerhart, 17
Vjatkin, Vladimír, 26
Vrzák, Daniel, 13
Všetečka, Jiří, 24
Wiškovský, Eugen, 7, 8
Zych, Alois, 22
Zykmund, Václav, 20, 23